

Madde 18

Haklara getirilecek kısıtlanmaların sınırlanması

AVRUPA İNSAN
HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARININ İCRASI
DAİRESİ

DG1

TEMATİK BİLGİ NOTU

Ekim 2024

MADDE 18

Bu belgede yer alan karar özetleri sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının İcrası Dairesinin sorumluluğunda olup hiçbir şekilde Bakanlar Komitesini bağlamaz.

1. Madde 5 § 1 ile bağlantılı olarak Madde 18	3
2. Madde 10 ile bağlantılı olarak Madde 18.....	7
DAVA DOSYALARINA İLİŞKİN DİZİN	8

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi tarafından oluşturulan insan hakları koruma sistemi, bireylerin hak ve özgürlüklerini devletlerin eylemlerine karşı korumaktadır. Sözleşme'nin 18. maddesi, devletlerin yetkilerini kötüye kullanmalarını önlemede merkezi bir rol oynamakta ve hak ve özgürlüklere getirilen kısıtlamaların yalnızca Sözleşme'nin izin verdiği amaçlar doğrultusunda uygulanmasını sağlamaktadır. Madde 18'in bağımsız bir varlığı olmamasına ve yalnızca Sözleşme'nin veya Protokollerinin başka bir maddesiyle bağlantılı olarak uygulanabilmesine rağmen, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Madde 18'i Sözleşme'nin veya Protokollerinin diğer hükümlerinde yer alan kısıtlama maddelerinin yorumlanmasında bir araç olarak kullanmıştır. 18. maddeye nadiren başvurulmaktadır ve bu hüküm kapsamındaki ihlaller nadir olmakla birlikte (bugüne kadar Mahkeme'nin Sözleşme'nin ihlal edildiğine karar verdiği 26.000'den fazla davadan sadece 27'si), Mahkeme Sözleşme'ye uygun olmayan saiklerin iddia edildiği başvuruları incelerken daha fazla özen göstermektedir¹.

Madde 18'in ihlal edildiğinin tespit edildiği durumlarda, kararın icra süreci özellikle karmaşık olabilmektedir. Bu durum, Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'nin 46. maddesinin 4. fıkrası kapsamında tarihinde sadece iki kez² ihlal süreci başlatmış olması ve her iki davanın da 18. maddenin ihlaline ilişkin kararlarla ilgili olmasıyla doğrulanmaktadır. Mahkeme'nin 46. maddesinin 4. fıkrasına ilişkin iki kararında ortaya koyduğu gerekçelerle de desteklenen Bakanlar Komitesi'nin olağan uygulamasına uygun olarak, *restitutio in integrum* ilkesi, bu tür davalarda, kötüye kullanılan ceza/disiplin işlemlerinin tüm olumsuz sonuçlarının başvuran açısından silinmesini gerektirmektedir. Gerekli diğer tedbirler, yetkinin kötüye kullanılmasının başvuran ya da başkaları için tekrarlanmasının önlenmesi ihtiyacına odaklanmaktadır. İhlalin ceza adaleti sisteminin kötüye kullanıldığını ortaya koyduğu durumlarda, yargının bağımsızlığını güçlendirecek ve yargının yanı sıra kovuşturma makamlarını da özellikle yürütmenin siyasi etkisinden koruyacak reformlar gereklidir.

Mahkeme'den aktarılan 18. Madde davalarının büyük çoğunluğu Bakanlar Komitesi önünde tam olarak sonuçlanmayı beklemekte olsa da, davalı devletler çok karmaşık durumlarda bile önemli bireysel ve genel tedbirleri uygulamaya koyma becerilerini göstermiştir. Bu bağlamda, bu bilgi notunda bahsedilen özgürlükten mahrum bırakma ile ilgili tüm davalarda, davalı devletlerin tutuklu başvuranları serbest bıraktıklarını vurgulamakta fayda vardır. Bu bilgi notu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 18. Madde ile ilgili kararlarının uygulanması bağlamında devletler tarafından bildirilen tedbirler ve Bakanlar Komitesi'nin alınan tedbirleri yeterli bularak davaların denetimini sonlandırdığı ya da devletlerin bu endişeleri giderme konusunda kaydettiği ilerlemeye dair olumlu gelişmelere ilişkin örnekler sunmaktadır.

¹ *Khodorkovskiy ve Lebedev/ Russia*, No. 11082/06 ve 13772/05, § 898.

² *Ilgar Mammadov/Azərbaycan*, no. 15172/13 ve *Kavala/Türkiye*, no. 28749/18

1. Madde 5 § 1 ile bağlantılı olarak Madde 18

Yakalanan ve tutuklanan muhalif siyasetçilerin, sivil toplum aktivistlerinin ve insan hakları savunucularının mahkumiyet hükmünün ortadan kaldırılması (bozulması), haklarındaki suçlamaların düşürülmesi ve haklarının iade edilmesi

Bu gruptaki davalar, 2013-2016 yılları arasında yakalanan ve tutuklanan muhalif siyasetçiler, sivil toplum aktivistleri, insan hakları savunucuları ve bir gazeteci ile ilgilidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 5. maddesi ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlal edildiğine karar verirken bunun , "misilleme soruşturmaları ve hukukun üstünlüğünü hiçe sayarak ceza hukukunun kötüye kullanılması yoluyla hükümeti eleştirenlerin, sivil toplum aktivistlerinin ve insan hakları savunucularının keyfi olarak yakalanması ve tutuklanmasına ilişkin rahatsız edici bir model" olduğunu ortaya koymuştur (*Aliyev*, § 223). Bu gruptaki başvurular, AIHM'nin ceza hukukunun kötüye kullanılması olarak gördüğü, cezalandırma ve susturma amaçlı yakalama ve tutuklama işlemlerine maruz kalmışlardır. Mahkeme, her bir başvuranın yakalanması ve tutuklanmasının, suç işlediğine dair makul şüphenin yokluğunda gerçekleştiğini tespit etmiştir (Madde 5 § 1 (c) ihlalleri). Ayrıca, yerel mahkemelerin tutukluluğun hukuka uygunluğuna ilişkin gerçek bir inceleme *yapmadıklarını* da belirlemiştir (*Ilgar Mammadov, Rasul Jafarov ve Natig Jafarov davalarında Madde 5 § 4 ihlalleri*). Mahkeme, bu ceza yargılamalarının asıl amacının başvuruları faaliyetleri nedeniyle cezalandırmak veya başvuruların daha fazla faaliyette bulunmalarını engellemek olduğu sonucuna varmış ve başvuruların haklarının kısıtlanmasının Sözleşme'de öngörülen amaçlar dışında uygulandığına karar vermiştir (*Ilgar Mammadov, Rasul Jafarov, Rashad Hasanov ve Diğerleri ve Natig Jafarov davalarında 5. madde ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlalleri*).

AZE / Mammadli grubu
(47145/14)
Karar 19/07/2018 tarihinde
kesinleşmiştir

İcra durumu:devam ediyor

Azerbaycan'ın bu grubun ilk davasında (*Ilgar Mammadov*) gerekli bireysel tedbirleri uygulamamasının ardından, Bakanlar Komitesi ilk kez Sözleşme'nin 46. maddesinin 4 fıkrası uyarınca ihlal süreci başlatmıştır. Mahkeme, *Ilgar Mammadov* (Madde 46 § 4) kararını Mayıs 2019'da vermiştir. Komite, müteakip kararlarında, kendi yerleşik uygulamasına ve Mahkeme'nin *Ilgar Mammadov* (Madde 46 § 4) kararındaki gerekçesine dayanarak, bu gruptaki her bir davada *restitutio in integrum* gerekliliğinin altını tekrar tekrar çizmiş ve bunun ancak mahkumiyet hükümlerinin ortadan kaldırılması, adli sicil kayıtlarından silinmesi ve medeni ve siyasi haklarının tamamen iade edilmesi de dahil olmak üzere kendilerine yöneltilen cezai suçlamaların diğer tüm sonuçlarının ortadan kaldırılmasıyla sağlanabileceğini belirtmiştir. 2020 ve 2022 yılları arasında, Bakanlar Komitesi tarafından alınan çok sayıda karar ve ara kararın ardından, Azerbaycan Yüksek Mahkemesi bu gruptaki bazı davaları yeniden açmış ve başvuruların mahkumiyet kararlarını bozmuştur.

Bu gruba ait beş davanın kapatılmasına olanak tanıyan başvuruların bireysel durumlarının düzeltilmesine ilişkin olarak:

Muhalif bir siyasetçi olan *Ilgar Mammadov*, kişisel blogunda siyasi konularla ilgili yorumlarda bulunmasının ardından ceza gerektiren suçlarla itham edilmiş ve tutuklu yargılanmıştır. Yüksek Mahkeme Genel Kurulu, Mahkeme'nin Madde 46 § 4 kararındaki bulguları ışığında Mammadov'un mahkumiyetini bozmuştur. Genel Kurul, Mahkeme tarafından manevi tazminat olarak hükmedilen 20,000 Euro'ya ek olarak, Bay Mammadov'a 127,000 Euro tutarında manevi

AZE / Ilgar Mammadov
(15172/13)

Karar 13/10/2014 tarihinde
kesinleşmiştir

Madde 46 § 4 Kararı 29/05/2019
tarihinde kesinleşmiştir

tazminat ödenmesine karar vermiştir. Tazminatın tamamı ödenmiştir. Medeni ve siyasi hakları tamamen iade edilmiştir.

Nihai Karar
CM/ResDH(2020)178

Azerbaycan'da tanınmış bir sivil toplum aktivisti ve insan hakları savunucusu olan *Rasul Jafarov*, çeşitli STK'ların mali faaliyetlerinde usulsüzlük iddiasıyla yürütülen ceza yargılamasıyla bağlantılı olarak 2014 yılında tutuklandı. Kendisine seyahat yasağı getirildi, banka hesapları donduruldu ve 2015 yılında mahkum edilip hapse atılana kadar gözaltında tutuldu. Yüksek Mahkeme Genel Kurulu, Mahkeme'nin Madde 46 § 4 kararındaki bulguları ışığında mahkumiyet kararını bozmuştur. Genel Kurul, Mahkeme tarafından manevi tazminat olarak hükmedilen 25.000 Avro'ya ek olarak, Bay Jafarov'a 31.000 Avro tutarında manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Medeni ve siyasi hakları tamamen iade edilmiştir.

AZE / Rasul Jafarov
(9981/14)

Karar 04/07/2016 tarihinde
kesinleşmiştir.

Nihai Karar
CM/ResDH(2020)178

Natig Jafarov, Cumhuriyetçi Alternatif Sivil Hareket (REAL) adlı siyasi hareketin kurucu ortağı ve Yönetim Kurulu üyesidir. 2016 yılında, cumhurbaşkanlığı süresini beş yıldan yedi yıla çıkararak ve cumhurbaşkanı yardımcılığı makamını getiren Anayasa değişikliklerine karşı kampanya yürütmeye karar vermiştir. Ağustos 2016'da başvurarak, yasadışı girişimcilik ve nitelikli görevi kötüye kullanma suçlarından tutuklanmıştır. Mahkeme'nin kararını takiben, aleyhindeki yargılama süreci sona ermiştir ve Mahkeme tarafından incelenen yargılama çerçevesinde yöneltilen suçlamalar nedeniyle kendisi için herhangi bir olumsuz sonuç devam etmemektedir. Manevi tazminat olarak kendisine 15,000 Euro ödenmesine karar verilmiş olup, bu tutarın tamamı ödenmiştir.

AZE / Natig Jafarov
(64581/16)

Karar 07/02/2020 tarihinde
kesinleşmiştir

Nihai Karar
CM/ResDH(2021) 204

Rashad Hasanov ve Diğerleri davasında başvuranlar, Azerbaycan'da özgürlüğü, adaleti, hakikati ve değişimi savunan, şiddeti reddeden ve sadece şiddet içermeyen mücadele yöntemleri kullanan NIDA adlı bir sivil toplum örgütünün yönetim kurulu üyeleridir. Mahkeme, 2013 yılında başvuranlara yöneltilen suçlamaların tutarsız ve netlikten yoksun olduğunu, soruşturmacılar ve savcıların suçlamalarını destekleyecek hiçbir kanıtın ortaya konulmadığını tespit etti. Mahkeme, başvuranların suç işlediklerine dair makul şüphe olmaksızın tutuklandığına hükmetmiştir. Kasım 2021'de Yüksek Mahkeme Genel Kurulu, başvuranların mahkûmiyet kararlarını bozmuş ve Mahkeme tarafından manevi tazminat olarak hükmedilen 20.000 Avro'ya ek olarak, hukuka aykırı yakalama ve hapis cezası nedeniyle uğradıkları manevi zarar için tazminat ödenmesine karar vermiştir.

AZE / Rashad Hasanov ve
Diğerleri (48653/13)

Karar 07/09/2018 tarihinde
kesinleşmiştir

Nihai Karar
CM/ResDH(2021)246

Azizov ve Novruzlu davasında, aynı zamanda NIDA üyesi olan başvuranlar, 2013 yılında ordudaki askerlerin çatışma dışı durumlarda ölümleriyle ilgili olarak hükümet karşıtı barışçıl gösterilere katılmışlardır. Evlerinde yapılan aramaların ardından ve planlanan başka bir gösteriden hemen önce, yasadışı narkotik madde ve Molotov kokteyli bulundurma suçlamasıyla yakalanmış ve gözaltında tutulmuşlardır. Yargılama öncesi tutuklulukları bir dizi yerel mahkeme kararı uyarınca uzatılmış ve alternatif ev hapsi talepleri reddedilmiştir. Ek cezai suçlamalar da ortaya çıkmıştır. Eylül 2022'de, Yüksek Mahkeme Genel Kurulu, başvuranların mahkûmiyet kararlarını bozmuş ve haklarındaki cezai suçlamaları durdurmuştur. Ayrıca, Mahkeme tarafından manevi tazminat olarak 20.000 Avro ödenmesine hükmedilmiş ve bu tutarın tamamı ödenmiştir.

AZE / Azizov ve Novruzlu
(65583/13)

Karar 18/05/2021 tarihinde
kesinleşmiştir

Nihai Karar
CM/ResDH(2022)346

Benzer ihlallerin önlenmesi amacıyla Yargı Hukuk Kurulu (JLC) bünyesinde yargının rolünün güçlendirilmesi için, özellikle üyelerinin en az yarısının doğrudan seçilen veya meslektaşları tarafından atanan hâkimlerden oluşması sağlanarak kapsamlı iç yapısal değişiklikler yapılmıştır. 2023 yılında Parlamento, Avrupa Konseyi'nin yolsuzlukla mücadele organı olan Yolsuzluğa Karşı

Devletler Grubu'nun (GRECO) Azerbaycan'da yargı bağımsızlığının sağlanmasına ilişkin tavsiyelerini uygulamak ve Bakanlar Komitesi'nin ilgili tavsiyelerini ele almak amacıyla JLC Kanunu'nda değişiklikler yapmıştır. Buna göre, JLC'de artık Azerbaycan Cumhurbaşkanı tarafından atanan bir temsilci yer almamaktadır. Adalet Bakanı ve Yüksek Mahkeme Başkanı artık *ex officio* (doğal) üye değildir ve JLC'nin başkanı sadece hakim üyeleri arasından seçilebilir. JLC'deki yargıç sayısı artırılmış olup, artık JLC'nin 15 üyesinden dokuzu Yargıçlar Konferansı tarafından seçilmekte ve bir üye de Anayasa Mahkemesi tarafından atanmaktadır. Şu anki oluşum şu şekildedir: Yüksek Mahkeme'den üç hakim, istinaf mahkemelerinden üç hakim, ilk derece mahkemelerinden üç hakim, Anayasa Mahkemesi tarafından atanan bir hakim, Parlamento tarafından atanan bir üye, Adalet Bakanlığı tarafından atanan bir üye, Barolar Birliği tarafından atanan bir üye, Ulusal Bilim Akademisi tarafından atanan bir üye ve hukuk camiasını temsil edecek bir üye.

Bakanlar Komitesi, mevcut dava grubunun tam olarak uygulanması için gerekli olan gelecekte benzer ihlallerin önlenmesine yönelik genel tedbirleri incelemeye devam etmektedir. Özellikle, mevcut grupta yer alan ve tamamı tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmış olan diğer başvuruların mahkumiyet kararlarının bozulması, yalnızca *restitutio in integrum*'un sağlanması için gerekli olmakla kalmayıp, aynı zamanda misilleme niteliğindeki ve suiistimal edici tutuklama ve soruşturmalara karşı sağlam ve tutarlı bir yargısal uygulama tesis edecek kilit bir genel tedbir olmaya devam etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde bekleyen bir başvuruyu engellemek için ceza yargılamalarının kötüye kullanılmasının önlenmesi

Cebotari / Moldova davasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvuranın suç işlediğine dair makul şüphe olmaksızın yakalanması ve tutuklanması nedeniyle 5. maddenin 1. fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca, ceza yargılamasının ve başvuranın gözaltına alınıp ve tutuklanmasının asıl amacının, Mahkeme önünde ayrı bir davası bulunan bir şirketin (*Oferta Plus S.R.L. / Moldova, 14385/04*) başvurusunu sürdürmesini engellemek için kendisine baskı yapmak olması nedeniyle 5. maddenin 1. fıkrasıyla bağlantılı olarak 18. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Cebotari davasında başvuran, devlete ait bir elektrik dağıtım şirketinin yöneticisidir ve başvuranın talebi üzerine Moldova Maliye Bakanlığı, Ukrayna'dan başvuranın şirketine devlet kurumları tarafından tüketilmek üzere tedarik edilen elektrik için ödeme yapan özel bir şirket olan Oferta Plus lehine bir Hazine bonusu çıkarmıştır. Oferta Plus, bonoyu nakde çevirmeyi reddettiği için Maliye Bakanlığı aleyhine başarılı bir iç hukuk davası açmıştır. İcra takibi başlatılmasına rağmen, mahkeme tarafından belirlenen borç hiçbir zaman tam olarak ödenmemiş ve Oferta Plus Avrupa Mahkemesi'ne başvuruda bulunmuştur. Bunun üzerine Moldova Hükümeti, başvuran aleyhine Devlet malını büyük çapta zimmetine geçirme suçlamasıyla cezai yargılama başlatmış ve Mahkeme'nin bulgularına göre bu yargılamanın asıl amacı başvuran üzerinde baskı kurmak olmuştur. Başvuranın bireysel durumunun düzeltilmesine ilişkin olarak: Haziran 2007'de, Mahkeme kararını vermeden önce, başvuran tüm suçlamalardan beraat etmiştir. Mahkeme, başvurana manevi tazminat olarak 10,000 Euro ödenmesine karar vermiş ve bu tutarın tamamı yetkililer tarafından ödenmiştir.

Mahkeme tarafından tespit edilenlere benzer ihlalleri önlemek amacıyla savcılık teşkilatı, savcılarının bağımsızlığını ve etkinliğini güçlendirmeyi ve ceza yargılamalarında insan haklarına saygı gösterilmesini sağlamayı amaçlayan kapsamlı bir reform sürecinden geçmiştir. 2016'da kabul edilen yeni Savcılık Teşkilatı Kanunu, savcılarının bağımsızlığını ve görevlerini uygunsuz bir şekilde yerine getirmeleri halinde disiplin sorumluluklarını güvence altına alacak mekanizmalar

MDA / *Cebotari* (35615/06)
Karar 13/02/2008 tarihinde
kesinleşmiştir.

Nihai Karar
CM/ResDH(2016)147

öngörmektedir. Özellikle, bilerek masum bir kişinin soruşturulması artık Ceza Kanunu'nun 306. Maddesi kapsamında hapis cezası ve belirli görevleri sürdürme veya belirli faaliyetleri gerçekleştirme yasağı ile cezalandırılan bir suçtur. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin, Devlet makamlarının belirli ceza davalarının görülmesine müdahale etmesini yasaklayan 23 Eylül 2013 tarihli kararı, soruşturmanın bağımsızlığının pekiştirilmesine katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla, alınan tedbirler, savcılık teşkilatının yürütme ve yasama erkleri karşısındaki bağımsızlığını (özellikle bireysel davaların ele alınması bakımından) iyileştirmiş ve pekiştirmiş; Başsavcı da dâhil olmak üzere savcıların siyasete karışmasını engelleyecek tedbirleri uygulamaya koymuş ve savcıların cezai ve disiplin yönünden hesap verebilirliğini artırmıştır.

Muhalf siyasetçilerin özgürlüklerini kısıtlamak için ceza davalarının kötüye kullanılmasının önlenmesi

Lutsenko ve Tymoshenko / Ukrayna davaları, Sözleşme'nin 5. maddesi ile bağlantılı olarak 18. madde ihlalleri ile ilgilidir. Muhalf politikacılar ve eski hükümet yetkilileri olan başvuranlar, sırasıyla 2010 ve 2011 yıllarında ceza yargılamaları ve tutuklamalara maruz kalmışlardır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, soruşturma makamlarının başvuranların özgürlüklerini Sözleşme kapsamında izin verilenler dışındaki nedenlerle kısıtladığını tespit etmiştir. *Lutsenko* davasında Mahkeme, soruşturma makamlarının tutuklama gerekçesi olarak başvuranın medya ile olan iletişimini gösterdiğini ve başvurunu kamuoyunu yanlış yönlendirmek ve soruşturma makamlarını itibarsızlaştırmakla suçladığını kaydetmiştir. Mahkeme, bu gerekçenin, kendisine yöneltilen suçlamalara alenen karşı çıktığı ve masum olduğunu savunduğu için başvurunu cezalandırma girişimini gösterdiğini tespit etmiştir. *Timoşenko* davasında Mahkeme, başvuranın tutukluluğunun resmi olarak Sözleşme'nin 5 § 1 (c) maddesinde öngörülen amaçlarla gerçekleştirildiğini, ancak asıl amacın, aleyhindeki ceza yargılamasını inceleyen mahkemeye saygı göstermediği iddiası nedeniyle başvurunu cezalandırmak olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuranların tutukluluğuyla ilgili olarak 5. madde kapsamında bir takım başka ihlalleri de tespit etmiştir.

Mahkeme, başvuranın bireysel durumunun düzeltilmesi amacıyla, Bay *Lutsenko*'ya manevi tazminat olarak 15.000 avro ödenmesine karar vermiş ve bu tutarın tamamı ödenmiştir. Başvuran, 7 Nisan 2013 tarihinde Ukrayna Cumhurbaşkanı tarafından affedilmiş ve aynı gün serbest bırakılmıştır. Mart 2014'te, yerel bir mahkeme başvuranın mahkûmiyet kararlarını bozmuş ve başvuranın eski hakları tamamen iade edilmiştir. Daha sonra Parlamento Üyesi olarak seçilmiş ve 2016-2019 yılları arasında Ukrayna Başsavcısı olarak görev yapmıştır. Bayan *Timoşenko* tazminat talebinde bulunmamıştır, ancak 2014 yılında tahliye edilmiş ve tamamen eski hakları iade edilmiştir. Daha sonra Parlamento Üyesi olarak seçilmiştir.

Benzer ihlallerin önlenmesi amacıyla, hem hakimlerin hem de savcılarının haksız dış veya iç etkilere karşı bağımsızlığını güçlendirmek için kapsamlı iç yapısal değişiklikler yapılmıştır. 2016'da kabul edilen anayasal değişikliklerin ardından, Savcılık teşkilatı (PPS) artık yargı erkine bağlıdır ve görevi yargılamada iddia makamını temsil etmek ve ceza soruşturmalarının usule ilişkin denetimini sağlamaktır. 2014-2019 yılları arasında hayata geçirilen reformlar, PPS'nin bağımsızlığını güçlendirmeyi ve savcılarının mevzuatı kanuna aykırı amaçlarla dolanmasını önlemeyi amaçlamıştır. Anayasal değişikliklerin yanı sıra bu reformlar yeni Savcılık Teşkilatı Kanunu'nu, Savcılık Yeterlilik ve Disiplin Komisyonu (QDCP) ve Savcılar Konseyi gibi savcılıkla ilgili özerk yönetim organları kurulmasını ve yeni bir disiplin soruşturması ve kariyer yönetimi sistemini içermektedir. Savcılıkların yeniden düzenlenmesi, savcılarının dürüstlüğünü ve bağımsızlığını sağlamak için inceleme süreçleri, QDCP'nin tasfiye edilmesi de dâhil olmak üzere

UKR / *Lutsenko* (6492/11)
Karar 19/11/2012 tarihinde
kesinleşmiştir.

İcra durumu:devam ediyor

UKR / *Tymoshenko*
(49872/11)

Karar 30/07/2013 tarihinde
kesinleşmiştir.

Nihai Karar
CM/ResDH(2023)41

disiplin ve savcılıkla ilgili özerk yönetim organlarında yapılan değişiklikler ve Başsavcıya verilen yetkilerin artırılması da dâhil olmak üzere 2019'da ilave reformlar gerçekleştirilmiştir. Savcıların işe alımı ve kariyer yönetimi artık, kriterleri ve prosedürü QDCP'nin yerini alan bağımsız bir kuruluş olan "Disiplin Soruşturmasını Yürüten İlgili Organ" (Komisyon) tarafından belirlenen açık yarışmalar yoluyla gerçekleştirilmektedir. Savcılara yönelik disiplin şikâyetleri artık Kasım 2021'den bu yana tam olarak faaliyete geçen Komisyon tarafından incelenmektedir.

Bakanlar Komitesi, başta savcıların bireysel özerkliklerinin güçlendirilmesi olmak üzere, mevcut davanın tam olarak uygulanması için gerekli diğer genel tedbirleri denetlemeye devam etmektedir.

2. Madde 10 ile bağlantılı olarak Madde 18

Hakimlerin ifade özgürlüğünü engellemek için disiplin soruşturmalarının kötüye kullanılmasının önlenmesi

BGR / *Miroslava Todorova*
(40072/13)

Karar 19/01/2022 tarihinde
kesinleşmiştir

İcra durumu: **devam ediyor**

Dava, Yüksek Yargı Konseyi (SJC) tarafından, Bulgaristan'daki başlıca hakimler meslek birliğinin başkanı olarak, hakim atamaları, yargının bağımsızlığına ilişkin hükümet politikası ve yolsuzlukla ilgili kamuoyu endişelerine ilişkin eylemler de dahil olmak üzere çeşitli konularda SCJ'yi ve yürütmeyi eleştiren bir hakim olan başvurana karşı uygulanan disiplin soruşturmaları ve yaptırımlarla ilgilidir. SJC başlangıçta başvurunun maaşını azaltmış ve daha sonra davaları ele almasındaki gecikmeleri gerekçe göstererek başvurunu hakimlik mesleğinden çıkarmıştır. Ancak, Yüksek İdare Mahkemesi meslekten çıkarma kararını iptal etmiş ve sonuçta başvurana iki yıl süreyle daha alt düzey bir mahkemeye atanma cezası verilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özellikle adalet sisteminin işleyişi ve yargı bağımsızlığının korunması ihtiyacı ile ilgili olarak, kamuyu ilgilendiren konularda ifade özgürlüğünün temel önemini vurgulamıştır (§ 179). Mahkeme, kamuoyuna yaptığı eleştirel açıklamalarla doğrudan bağlantılı olan disiplin soruşturmasını ve başvurana uygulanan ağır yaptırımları, başvurunun ifade özgürlüğü hakkına yönelik demokratik toplumda gerekli olmayan bir müdahale olarak değerlendirmiştir. Mahkeme, disiplin tedbirlerinin başvuran ve diğer hakimler üzerinde caydırıcı bir etkisi olduğunu ve Sözleşme'nin 10. maddesini ihlal ettiğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, disiplin soruşturmalarının ve yaptırımların temel amacının, başvurunu SJC ve yürütmeye yönelik eleştirileri nedeniyle cezalandırmak ve onun gözünü korkutmak olduğunu belirtmiş ve 10. maddeyle bağlantılı olarak 18. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bireysel durumunun düzeltilmesine ilişkin olarak, başvuran, geçici süreyle alt düzey mahkemede görev yapma yaptırımının sona ermesinin ardından Şubat 2017'de Sofya Şehir Mahkemesi'ndeki görevine geri dönmüştür. Başvuran hakim olarak çalışmaya devam etmekte ve kamusal yaşamda ifade özgürlüğünü aktif olarak kullanmaktadır. Başvurana verilen disiplin cezaları, zamanın geçmesi nedeniyle *ex lege* olarak (kanun gereğince) silinmiştir ve başvuran başka bir tazminat talebinde bulunmamıştır.

Bakanlar Komitesi, mevcut kararın icrasının tam olarak uygulanması için gerekli olan gelecekte benzer ihlallerin önlenmesine yönelik genel tedbirleri, özellikle de SJC tarafından verilen disiplin cezalarının caydırıcı etkisine karşı daha güçlü güvencelerin sağlanmasına ilişkin tedbirleri incelemeye devam etmektedir.

DAVA DOSYALARINA İLİŞKİN DİZİN

AZE / Azizov ve Novruzlu (65583/13).....	4	BGR / Miroslava Todorova (40072/13)	7
AZE / İlgar Mammadov (15172/13)	3	MDA / Cebotari (35615/06).....	5
AZE / Mammadli grubu (47145/14)	3	UKR / Lutsenko (6492/11)	6
AZE / Rashad Hasanov ve Diğerleri (48653/13).....	4	UKR / Timoşenko (349872/11)	6
AZE / Rasul Jafarov (9981/14).....	4		